

Koper
Capodistria

KAZALO

PRETEKLOST.....	3
KULTURNA DEDIŠČINA.....	5
PODNEBJE.....	7
PRST.....	7
RASTJE.....	7
KAM SE LAHKO ODPRAMIJO TURISTO V KOPRU.....	8
SLIKE.....	9
ANALIZA PORABLJENEGA ČASA.....	11
VIRI.....	11

PRETEKLOST

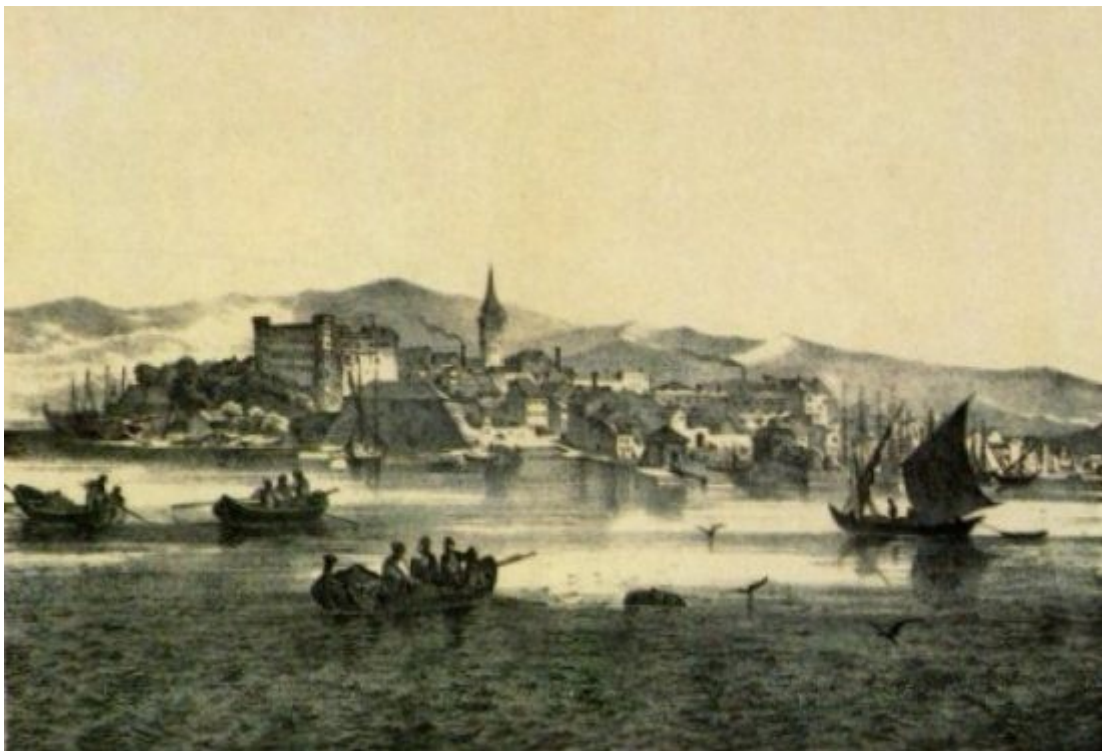
Najstarejša poselitev koprskega otoka sega v rimsko republikansko obdobje. Novejše arheološke najdbe iz 3. - 1. stoletja pr. n. št. segajo v čas, ko je bila v pisanih virih na širšem koprskem območju omenjena antična naselbina Aegida. Proti koncu rimskega cesarstva je bila na otoku večja naselbina, v poznoantičnem obdobju pa ena izmed postojank obrambnega sistema Claustre Alpium Iuliarum. V času preseljevanja narodov se je romansko in poromanjeno okoliško prebivalstvo zateklo v otoško naselje. Ko so severno Istro sredi 6. stol. zasedli Bizantinci, so Capris dobro utrdili in ga preimenovali v Iustinopolis (po cesarju Justinu II.). Varna otoška lega ob poteh proti Gradežu, tedaj pomembnemu središču ob severni jadranski obali, je mestu omogočila nagel razcvet.

V 8. stol. se je v zaledje istrskih mest naseljevalo slovansko prebivalstvo, ki se je v postopno pomaknilo do obalnih mest. Koper se je 932 povezal z Benečani. Ti so skrbeli za varnejšo plovo, s pogodbami pa so si počasi podrejali mesto. Kasneje so mestu do 1208 gospodovali istrski mejni grofje in za njimi oglejski patriarhi. Ti so Koper izbrali za sedež svojih fevdalnih posesti v Istri in ga poimenovali Caput Histriae (glava Istre), ki so ga kasneje poitalijanili v Capo d'Istria. V času vladavine oglejskih patriarhov se je mesto vztrajno borilo za privilegije in obdržalo lastne statute, ki so omejevali oglejsko oblast. Mestu so patriarhi podelili oblast nad naselji v zaledju severne Istre. Po daljšem obdobju samostojnosti je Koper skupaj z drugimi Istrskimi mesti 1279 prešel pod Benečane. V 15. stoletju je dobil privilegiran položaj na gospodarskem in upravnem področju. Na prelomu iz 14. v 15. stoletje so v Kopru ustanovljali menjalnice, banke in obrtne delavnice. V robne dele mesta se je preseljevalo čedalje več Slovencev, ki so se predvsem ukvarjali z solinarstvom, ribištvom in kmetijstvom. V času beneške vladavine je mesto na trgovskem področju uspešno tekmovalo z bližnjim Trstom, saj je imelo zaradi lege na otoku in utrjenih zidov ugoden obrambni položaj. V 15. stoletju je Koper dobil sodišče za civilne in kazenske zadeve ter nekaj drugih upravnih funkcij za naselja v zaledju severne Istre. Turški vpadi ob koncu 15. in 16. stoletja so bili prek Istre in Krasa usmerjeni v Beneško republiko, zato Koprsko niso ogrozili, pač pa je bilo močno opustošeno njegovo podeželsko zaledje.

V času spopadov med Benečani in Avstrijo (1797-1805) je trgovina z zaledjem, predvsem s Kranjsko, upadla. Mesto je 1800 prizadela kuga, med katero je število prebivalstva zmanjšalo z 8000 na 1800. Počasi si je ob trgovini s soljo, s prodajo olja in vina opomogla. Šele sredi 19. stoletja so ponovno našli 4500 prebivalcev. Pomembna gospodarska moč Koprsko je trajala vse do 1848, ko sta bila Trst in Reka proglašena za svobodni pristanišči. Pomembno pomorsko in trgovsko vlogo je Koper izgubil s propadom beneške republike (1805) ter z dograditvijo železnice Dunaj-Trst (1857). Glavno trgovsko, pomorsko, postopno tudi industrijsko središče avstro-ogrske monarhije je postal Trst, Koper pa z agrarno okolico vedno bolj njegovo zaledje za oskrbo s kmetijskimi pridelki. Meščani, predvsem Italijani, so živeli od solinarstva, ribištva in lokalnega ladjedelništva, ljudje v okolici, pretežno Slovenci, od poljedelstva in živinoreje. Po 1848 se je začelo dokončno rušenje mestnega obzidja, 1848 je bil zgrajen kilometer dolg nasip s cesto od starega pristanišča do Semedele. Otok so s koprskim povežali v 19. stoletju. Tedaj so na plitvinah okoli mesta uredili soline, vendar so jih v 20. stoletju opustili, zemljišče izsušili in ga namenili kmetijstvu. Po koncu 2. svetovne vojne se je v letih 1945-54 iz Koprsko izselila v Italijo večina avtohtonega prebivalstva.

Po podpisu Londonskega memoranduma 1954 je postal Koper pomembno gospodarsko in politično središče slovenske obale, kar je povzročilo hiter razvoj. Leta 1957 so začeli vzhodno od starega mesta graditi novo пристanišče. Poglobili so plitvo morje Škocjanskega zatoka, izkopano gradivo so uporabili za nasipanje plitvin ob obali. S tem so pridobili dovolj ravnih površin za pristaniške objekte. Luka se je začela pospešeno razvijati po 1967, ko so zgradili 31 km dolg železniški priključek Koper-Prešnica, ki je povezoval Koper s slovenskimi in srednjeevropskim zaledjem. Velik del prometa predstavlja tranzitno blago za srednjo Evropo. Pristanišče je usposobljeno za pretovarjanje različnih vrst blaga za kontejnerski in RO-RO (roll on-roll off) promet, generalno blago, razsuti tovor (žito, rude), tekočine, les in sadje.

Po 1957 se je spremenila nacionalna in socialna struktura prebivalstva, saj se je v mesto priseljevalo prebivalstvo iz slovenskega in jugoslovanskega zaledja. Vzoredno z gospodarsko rastjo so se razvili šolstvo, zdravstvo in kultura. Pomembno je bilo načelo dvojezičnosti in vključevanje pripadnikov italijanske narodnosti v vse oblike javnega življenja. Kulturne ustanove, ki preraščajo krajevni pomen, so: bogata študijska knjižnica, Pokrajinski muzej (od 1911), radijska in televizijska postaja. Poleg slovenskih osnovnih in srednjih šol sta v mestu tudi italijanska osnovna šola in gimnazija. Obsežen luški kompleks, novo poslovno središče in nove primestne stanovanjske četrti (Semedela, Žusterna, Šalara) so močno spremenili podobo mesta. Zgodovinsko mestno jedro z vrsto pomembnih kulturnih spomenikov pa je ohranilo osnovne značilnosti srednjega veka.

KULTURNA DEDIŠČINA

Srednjeveško mesto je oklepalo obzidje z dvanajstimi vrati. Dobro so ohranjena **Vrata Muda** (porta della Muda) na skrajnem južnem robu starega jedra. Zgrajena so bila leta 1516 in posnemajo antični slavolok. Na straneh slavoloka sta levji glavi, v gornjem delu, na loku, je mestni grb, v mladeniško lice oblikovano sončno znamenje.

Za obokanim prostorom vrat Muda se odpira

PREŠERNOV TRG, na katerem izstopa

Da Pontejev vodnjak iz 1666. Postaviti ga je dal mecen Lorenzo de Ponte. To je osemkotni bazen za vodo, ki ga obkroža 15 majhnih pilastrov, ki nosijo znake koprskih plemiških družin, ki so dale denar za vodnjak. Uporabljali so ga do leta 1898.

Cerkev sv. Bassa stoji ob Prešernovem trgu, kjer je v 15. stoletju stalo mestno zavetišče za ubožne in tujce in v njej je bila tudi prva bolnišnica v mestu. Cerkev je bila predelana 1731, v zakristiji hranijo tudi kip sv. Bassa iz druge polovice 15. stoletja.

Palača Carli stoji v razširjenem delu Župančičeve ulice, v kateri stojijo zgradbe iz 18. in 19. stoletja. Zaprto dvorišče v notranjosti palače ima gotske poteze. V hiši se je rodil eden pomembnejših mož v koprski zgodovini, enciklopedist Gian Rinaldo Carli.

Palača Amerigogna je med strnjenimi fasadami Čevljarske ohranila vso pisanost in sijaj nekdanjih koprskih srednjeveških zunanjščin. Krasita jo kamnoseško paličasto okrasje in poslikava iz 15. stoletja.

Palača Gravisi-Butorai je iz 2. polovice 17. stoletja in ima poudarjeno pročelje; v prenovljeni zgradbi ima sedež italijanska narodna skupnost in sorodne organizacije.

Titov trg je središče starega mesta in stičišče glavnih mestnih prometnic ter eden najlepših mestnih trgov na nekdanjem beneškem ozemlju. V drugi polovici 15. stoletja so na njem zgradili glavne stavbe, ki ga obkrožajo: Pretorsko palačo, Ložo, Armerio (orožarno) in Foresterio (prenočišča).

Pretorska palača spada med osrednje arhitekturne spomenike Kopra. Služila je posvetnim mestnim funkcijam, do konca 18. stoletja je bila sedež beneških podestatorov in kapitanov. Sedanjo podobo je dobila 15. stoletja, ko so v glavno pročelje namesto gotskih vzdali polkrožno zaključena renesančna okna. Vrhnji del palače so dopolnili z zobčastim nadzidkom gibelinov. Krasijo jo napisni kamni, kipi in grbi.

Ložo (loggia) nasproti Pretorske palače krasijo lepi beneški, gotsko zašiljeni loki. Zgrajena v 15. stoletju je dobila sedanji videz ob koncu 17. stoletja. Terakotna plastika Madone v vogalni niši Lože je bila postavljena v spomin na epidemijo kuge 1554 in 1555.

Stolnica zapira vzhodno stran trga. Njena zgodovina sega v 12. stoletje, ko je mesto dobilo lastno škofijo. Ob koncu 15. stoletja so cerkev povečali. V spodnjem delu je arhitekt ohranil gotski stil, višje je pa dodal renesančni pridih. Spet so jo povečali v prvi polovici 18. stoletja, ko so ustvarili nov dvoranski prostor, v katerem so z igro svetlobe dobili svečano atmosfero. Bogastvo nekdanje cerkve se je izgubilo ob začetku 19. stoletja, ko so razpustili samostane in cerkvene rede. Kljub temu je v notranjosti nekaj umetnin. Zvonik stolnice je bil nekoč utrjen objekt.

Rotunda Janeza Krstnika (Karmelske Matere božje), nekdanji baptisterij ob severni strani stolnice, ohranja v zunanjem plašču ves sijaj romanske arhitekture. Ta in **rotunda sv. Elije** na Cankarjevi ulici, sta med najstarejšimi koprskimi sakralnimi arhitekturami.

Trg Brolo - njegova zasnova izhaja iz urbanizma, ki je bil značilen za beneška mesta. Ob robovih trga se je strnila vrsta pomembnih ustanov in stavb. Vsa talna površina trga je bila zbirnik vode, ki se je stekala v veliko cisterno. Ostanek te funkcije sta dva klesana vodnjaka. Sedanjo podobo je trgu dalo obdobje baroka.

Frančiškanska samostana sv. Frančiška in **sv. Klare** omejujeta vzhodni del trga. Na začetku 19. stoletja sta bila oropana vsega dragocenega inventarja.

Palača Brutti na severnem robu trga kaže kvalitetno baročno pročelje. V njej je osrednja knjižnica Srečka Vilharja.

Palača Gravisi-Barbabanca spada med najvidnejše kopske baročne stavbe 17. stoletja. Poudarjajo jo zatrep, razpored odprtin in tlorisna shema. Danes je sedež glasbene šole.

Fontico je najstarejša zgradba na trgu. Zgradili so jo 1392, da so v njem hranili žito in ga v času stiske delili prebivalcem. Stavba ima gotška okna.

Cerkvica sv. Jakoba ob Fonticu je bila zgrajena iz klesanega kamna že v 14. stoletju. Zaradi samosvoje podobe spada med pomembnejše mestne sakralne stavbe.

Ribiški trg, ki se je nekoč odpiral v majhno ograjeno pristanišče, zdaj ga zapirajo skladišča kopskega pristanišča. Na trg se stekajo ozke ulice z vrsto romanskih hiš z beneško-gotskimi pročelji.

Gramscijev trg – v gotski hiši, ki je dobro ohranila nekdanje slogovne značilnosti, so uredili etnološko muzejsko zbirko. Razstavljena je značilna kmečka in meščanska stanovanjska oprema, predmeti in orodje za vsakdanjo rabo.

Carpaccijev trg - na njem stoji steber sv. Justine, ki so ga postavili v spomin zmage nad Turki 1571 pri Lepantu.

Palača Belgramoni-Taco iz začetka 17. stoletja, ki sodi med najbolj reprezentativne primerke bogate kopske baročne meščanske arhitekture. V njej je sedež Pokrajinskega muzeja Koper.

PODNEBJE, PRST IN RASTJE

Podnebje

Podnebje v Kopru je sredozemsko, kar pomeni da ima Koper dolga in vroča poletja, mile zime in pogosto pihajo vetrovi kot so burja, jugo in maestral, čeprav zimski vdori hladnega zraka občasno spreminjajo sredozemsko podnebje v submediteransko. Povprečne januarske temperature so višje od 0°C. Morje je najbolj hladno februarja (8°C) in najtoplejše avgusta (24°C). Višek padavin se pojavlja jeseni. Največji sunki burje so lahko tudi do 200km/h.

Prst

Koprsko primorje sestavljata dve zelo različni območji: ozek obalni pas in flišno gričevje v zaledju. Flišne pokrajine sestavlja fliš, ki je sicer neprepustna kamnina, vendar zelo slabo odporna proti površinskemu odnašanju. Ker hitro prepereva so se na njem razvile bolj rodovitne prsti, kot so na primer terra rosa ali jerina (rdeče prsti).

Rastje

V primerjavi spravim sredozemskim rastlinstvom v naši pokrajini zimzelenih rastlin skoraj ni. V toploljubnih primorskih gozdovih je še posebno značilen listopadni puhasti hrast. Posebnost koprskega primorja so oljke. Za mediteransko podnebje so pa značilni tudi agrumi (mandarine, pomaranče,...), smokve, aromatične rastline, makija, ...

KAM SE LAHKO ODPRAVIJO TURISTI V KOPRU

Osrednji koprski turistično zabavišni centri so se razvili v bližnji Žusterni in Ankaranu, kjer so hoteli, diskoteke, plesišča in drugi zabavi in sprostitvi namenjeni prostori. Rekreativski tekači, kolesarji in sprehajalci bodo nedvomno uživali na sprehodu po nekaj kilometrski peš poti okoli mesta in vse do Žusterne ter dalje proti Izoli. Pot vodi nenehno ob morju. Na športnem področju zavzemajo pomembno mesto tudi morski športi, zato ne preseneča veliko število različnih tudi mednarodno odmevnih regat v Koprskem zalivu. Mesto si je zgradilo tudi manjšo marino z vsemi potrebnimi spremljajočimi objekti in storitvami. Za marsikoga bosta prav posebej privlačna mestna okolica in podeželje. Plezalci bodo uživali na navpičnih stenah pri Črnem Kalu in Ospi. Predvsem slednji velja za enega najbolj priljubljenih prosto plezalnih centrov v Evropi. Za planince in tiste, ki jih privlači pohodništvo, pa so pripravljene vzorno markirane planinske poti v zaledju, ki so primerne za vse starosti. Doživetja ob prekrasnih razgledih na teh poteh so nepozabna. Lahko se pa odpravijo tudi na ogled kulturnih znamenitosti.

da pontejev vodnjak

frančiškanski samostan

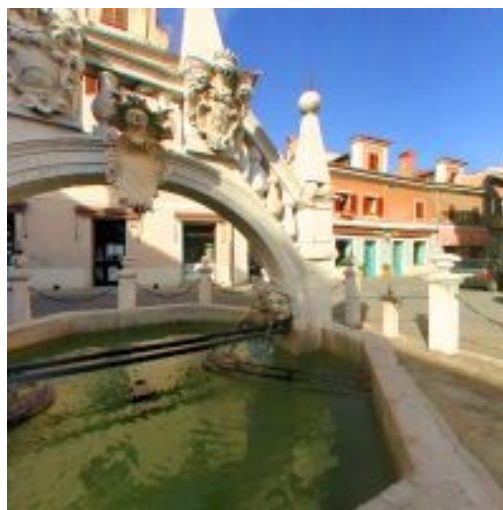
kapodistriasov trg

Loža

Palača Carli

Prešernov trg

Pretorska palača

Stolnica

vrata Muda

ANALIZA PORABLJENEGA ČASA

Skupni čas za porabo izdelave referata: 5 ur 30 minut

VIRI

Slovenija TURISTIČNI VODNIK str. 91-98

Učbenik za 8. razred osnovne šole str. 126 -135